

REȚELE CULTURALE TEMATICE
Raportul final al lucrărilor
desfășurate în cadrul Forumului – „Rețele Culturale Tematice,
organizat de Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale
Europene (CCPCE) , la București,
în perioada 21-22 octombrie 2005

Punctul de Contact Cultural al României
București, 2005

Copertă: Cătălin ILINCA

Sinteză de:
Mioara LUJANSCHI
Raluca NEAMU

Revizie finală:
Oana BĂLUȚESCU

Editor: Punctul de Contact Cultural al României ©

Această broșură a fost finanțată de Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene și de Comunitatea Europeană, în cadrul programului *Cultura 2000*. Broșura se distribuie gratuit.

Sinteza Forumului

Scurtă istorie

Modul de organizare a instituțiilor culturale reprezintă unul dintre factorii care determină succesul sau insuccesul unui program, proiect sau acțiune culturală. *Rețeaua* începe să devină, începând cu anii '80, în Europa, rețeta de succes a organizării instituțiilor culturale și a eficienței de acțiune.

Manifestul rețelelor culturale europene adoptat la Bruxelles, în data de 21 septembrie 1997, de către Forumul European al Rețelelor Culturale, considera că „rețelele culturale europene contribuie la coeziunea europeană, facilitează mobilitatea operatorilor și a produselor culturale, facilitează comunicarea trans-culturală, combate xenofobia, rasismul și oferă practică în înțelegerea inter-culturală, întărește dimensiunea culturală a dezvoltării care nu e produsă de factori pur economici“. Același document solicita: „recunoașterea rețelelor prin sprijin real și eficient și prin parteneriat cu toate nivelurile guvernamentale în instituțiile Uniunii Europene și în Statele Membre”, aspect care în prezent este asigurat.

Un an după acest Manifest, la Conferința interguvernamentală despre Politici Culturale pentru Dezvoltare, UNESCO, se subliniază faptul că organizația organizatoare „acordă prioritate pentru crearea de rețele la nivel național, regional și internațional implicând artiști și administratori de proiecte și bunuri culturale, pentru a îmbunătăți accesul la cultură în termeni cantitativi și calitativi.“

În prezent, UNESCO și Comisia Europeană, prin strategiile, convențiile, deciziile și programele lor de finanțare, sprijină și încurajează crearea sau formarea rețelelor tematice. Un exemplu în acest sens este Decizia Nr. 792/2004/EC, pct. 3 a Consiliului și a Parlamentului European din 21 aprilie 2004 care stipulează: „Consiliul și Miniștrii Culturii, în Rezoluția din 14 noiembrie 1991 privind rețelele culturale europene, au subliniat importanța rolului rețelelor culturale în cooperarea din Europa și au consimțit la încurajarea organizațiilor culturale din țările lor de a participa activ în cooperarea non-guvernamentală la nivel european.“

Pe de altă parte, Uniunea Europeană încurajează cooperarea pe termen lung care duce la formarea unor rețele prin care instituțiile culturale se interconectează. Rețelele asigură astfel o largă informare a publicului și creșterea interesului față de cultură prin dezvoltarea capacității de comunicare, colaborare și înțelegere a diversității.

Singurul program european de finanțare a culturii, *Cultura 2000*, precizează în cadrul obiectivului general referitor la promovarea zonei culturale comune pentru cetățenii Europei faptul că programul va sprijini cu prioritate activitatea rețelelor din Europa. Acest obiectiv pune în practică Articolul 151 al Tratatului de la Amsterdam, valorificând astfel spațiul cultural comun europenilor prin dezvoltarea cooperării culturale dintre creatorii, actorii culturali și instituțiile culturale ale țărilor participante la program.

Rezultatul palpabil al acestor recomandări, decizii și chiar mijloace de sprijin financiar, este reprezentat de faptul că în prezent, în Europa, există în jur de 100 de rețele culturale.

Scop și mod de funcționare

Rețelele tematice au ca scop crearea unor acțiuni de cercetare, dezvoltare și cunoaștere a unor subiecte de interes comun, identificate la nivel regional, inter-regional și trans-national. Prezentarea ce va urma se va referi la domeniul cultural și va oferi patru studii de caz a unor rețele europene cu tradiție și cu impact semnificativ în Europa.

Concret, rețeaua e formată dintr-un grup de instituții care au scopuri asemănătoare și care identifică în domeniul în care activează o nevoie comună. Alăturarea în cadrul unei organizații-umbrelă poate să fie formală sau informală, comunicarea dintre membrii și împărtășirea obiectivelor comune rețelei fiind esențiale pentru buna funcționare a acesteia. Astfel o rețea se definește prin **împărtășire** de informații și idei, **învățare** din experiența celorlalți, **expertiză** și perspective ample asupra abordărilor din domeniul marketingului și managementului patrimoniului cultural.

Rețelele ne familiarizează cu noile expresii artistice și culturale, noile metode de management și oferă consistență parteneriatului dintre instituțiile publice și societatea civilă.

Rețelele au un rol esențial atât în cadrul **mobilității** profesioniștilor cât și în obținerea unei **coeziuni** europene. Schimbul și cooperarea culturală contribuie substanțial la capacitatea de integrare și coeziune a Europei.

Crearea de rețele poate aduce următoarele beneficii:

- aptitudini de cooperare și colaborare,
- gestiunea conflictelor,
- construirea unui consens,
- capacitatea de a progresa și de a evolua.

Există mai multe tipuri de rețele:

- **Organizațională** – este tipul de rețea care leagă mai multe organizații de același tip (în sens de rețele) pentru a lucra împreună; ea constituie o organizație pan-europeană care cuprinde mai multe organizații naționale.
- **Instituțională** - este tipul de rețea în care instituțiile individuale cooperează în cadrul aceleiași structuri; ea poate fi națională sau europeană.
- **Individuală**

Rețeaua funcționează:

- ca un incubator de idei și proiecte
- ca un sistem organizat de întâlniri și oportunități
- ca o sumă de intersecții și strategii ale membrilor luați ca indivizi

INTRODUCERE

Forumul a fost deschis de domnul Vladimir Simon, director al **Centrului de Consultanță pentru Programe Culturale Europene, care a subliniat rolul programului „Cultura 2000“ în dezvoltarea spiritului de competiție și colaborare între operatorii culturali din Europa.**

Apoi a vorbit domnul Giorgio Ficarelli, șeful Secției de coordonare a fondurilor de preaderare, din cadrul Delegației Comisiei Europene în România. Domnul Ficarelli a felicitat echipa CCPCE pentru această inițiativă prin care se poate realiza o mai bună informare a operatorilor culturali.

Prima parte s-a încheiat prin discursul domnului Virgil Nițulescu, Secretar de Stat în cadrul Ministerului Culturii și Cultelor. Domnul Nițulescu a subliniat necesitatea unei rețele tematice care să dea o ordine inițiativelor de cooperare la nivel regional. Prin aceasta se pot multiplica eforturile parteneriatelor culturale realizate prin proiecte finanțate de Comisia Europeană, spre beneficiul cooperării regionale.

RETELE CULTURALE INTERNATIONALE

Moderator: dna Maria Berza (vicepreședinte
Fundația Pro Patrimonio), Raportor: dna Mirela Dăuceanu

Premise:

Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene (CCPCE) aduce în discuție publică problema rețelelor tematice culturale.

Rețelele tematice au ca scop crearea unor acțiuni de cercetare, dezvoltare și cunoaștere a unor subiecte de interes comun, identificate la nivel regional, inter-regional și trans-național.

Rețelele culturale au apărut în Europa anilor '80, cu scopul de a influența procesul instituțional. În Europa există în jur de 100 de rețele culturale.

Rețelele ne familiarizează cu noile expresii artistice și culturale, noile metode de management și oferă consistență parteneriatului dintre instituțiile publice și societatea civilă.

Rețelele au un rol esențial atât în cadrul **mobilității** profesioniștilor, cât și în obținerea unei **coeziuni** europene. Schimbul și cooperarea culturală contribuie substanțial la capacitatea de integrare și coeziune a Europei.

Crearea de rețele poate aduce următoarele abilități:

- aptitudini de cooperare și colaborare,
- gestiunea conflictelor,
- construire unui consens,
- capacitatea de a progresa și de a evolua.

Obiectivul general al programului „Cultura (2000/2007)” este de a pune în practică Articolul 151 al Tratatului de la Amsterdam. Se valorifică astfel spațiul cultural comun europenilor prin dezvoltarea cooperării culturale dintre creatorii, actorii culturali și instituțiile culturale ale țărilor participante la program.

Uniunea Europeană încurajează cooperarea pe termen lung care duce la formarea unor rețele prin care instituțiile culturale se interconectează. Rețelele asigură astfel o largă informare a publicului și creșterea interesului față de cultură prin dezvoltarea capacității de comunicare, colaborare și înțelegere a diversității.

Prezentări:

În cadrul acestui modul au fost prezentate patru categorii de rețele culturale internaționale:

1. ASSOCIATION DES CENTRES CULTURELS DE RENCONTRE
2. EUROPA NOSTRA
3. NEMO
4. JEUNESSES MUSICALES

Prezentările au fost realizate prin amabilitatea următorilor invitați: dna Ilinca Martorell (reprezentant Association des Centres Culturels de Rencontre), dna Maria Berza (vicepreședinte Pro Patrimonio), dl Dragoș

Neamu (Muzeul Național al Literaturii Române) și dl Luigi Gageos (președinte Jeunesses Musicales România)

Studii de caz:

Rețeaua Europeană Association Des Centres Culturels De Rencontre

Conceptul rețelei ACCR se referă la sinteza dintre un monument istoric și un proiect intelectual și artistic care implică trei elemente: restaurarea monumentului istoric, capacitatea de cazare și oferta de servicii și activitatea culturală și artistică.

Rețeaua franceză, a fost înființată în anul 1972 la inițiativa a trei centre (Abbaye de Royaumont, Abbaye de Fontevraud, La Chartreuse de Villeneuve-le-Avignon), a autorităților publice franceze și a Institutului național al monumentelor.

În anul 1991, la Dublin, se constituie în mod informal rețeaua europeană bazată pe același concept al centrelor culturale unde locul istoric (monument, clădire, cartier, grădină etc) este revalorificat printr-un proiect contemporan. Rețeaua europeană cuprinde 40 de centre din 12 țări și are drept obiective:

- promovarea conceptului de reutilizare a patrimoniului
- cooperarea în domeniul reutilizării patrimoniului pentru artiști și cercetători
- schimb de experiență și de metode.

Mijloacele de atingere a acestor obiective sunt proiectele de cooperare, reuniunile și bazele de date. Finanțarea rețelei este asigurată de cotizațiile membrilor și de participarea la proiecte cu finanțare europeană.

Beneficiile majore ale funcționării acestei rețele sunt reprezentate de faptul că oamenii implicați în organizațiile membre pun laolaltă informație, cunoaștere, expertiză, resurse, cu scopul de a rezolva o problemă comună multora dintre ei. Numărul mare de forțe implicate dă o plus-valoare oricărei acțiuni pe care o întreprind.

Europa Nostra funcționează ca organizație non-profit și a fost înființată în 1963 de către un grup de organizații neguvernamentale interesate de elementele de patrimoniu. Ea constituie o Federație pan-europeană pentru

patrimoniul cultural și reprezintă 200 de ONG-uri de patrimoniu din întreaga Europă.

Scopul Europa Nostra este de a impune patrimoniul în conștiința publică și de a face din acest domeniu o prioritate pentru politicile publice la nivel european și național. Obiectivele specifice ale rețelei sunt de a promova la nivel european standarde înalte de calitate în domeniul conservării patrimoniului, arhitecturii, a planificării urbane și rurale și de a încuraja o dezvoltare echilibrată și sustenabilă între urban și rural, între mediul construit și cel natural.

Această rețea sprijină campanii de conservare și salvare a patrimoniului, iar din anul 2002 oferă premiul pentru excelență în domeniul conservării patrimoniului, *Premiul Uniunii Europene pentru Patrimoniu Cultural / Premiul Europa Nostra*.

Rețeaua este finanțată prin cotizațiile membrilor, donațiile membrilor individuali sau colectivi, de Comisia Europeană precum și de alți sponsori și organisme publice.

Detalii despre rețea pot fi obținute de la adresa **www.europanostra.org**

Rețeaua Organizațiilor Muzeelor Europene (Networking Of European Museum Organisations – Nemo) este o rețea organizată formal, independentă, ce reprezintă comunitatea europeană a muzeelor. Ea este constituită din organizații naționale ale muzeelor din Europa.

Principalele activități NEMO:

- Încurajează schimbul de informații și idei între muzee și organizații de muzee din Europa;
- Furnizează informații către muzee în legătură cu inițiative și tematici ale U.E., politici legislative importante și finanțări în sectorul patrimoniului cultural;
- Promovează către factorii de decizie politici europeni rolul și importanța muzeelor pentru cetățenii Europei;
- Asigură lobby pe lângă instituțiile europene, în mod special pe lângă U.E., pe tematici relevante pentru muzee;
- Răspunde de politicile culturale referitoare la muzee;
- Asigură legătura cu alte organizații și rețele cu interes similar în cultură.

Beneficiile acestei rețele sunt evidente și pot fi urmărite ca avantaje ale oricărui tip de rețea:

- schimb de informații și expertize în interiorul rețelei și în colaborare cu alte instituții similare naționale și europene
- generare de idei și furnizarea de parteneri pentru proiecte în colaborare
- reflecție la nevoile și politicile culturale din sector
- angajare în dezvoltarea profesională
- dezvoltarea unor proiecte, strategii și programe comune prin rețea
- atragere de sprijin financiar
- dezvoltare de tehnologii moderne care să încurajeze noile forme de interacțiune între muzeu, grupuri și indivizi

Detalii referitoare la activitățile, newsletter-ul rețelei și noutăți, pot fi găsite la adresa: **www.ne-mo.org**

Jeunesses Musicales este cea mai mare rețea de tineret și muzică și este considerată de UNESCO drept cea mai mare organizație de tineret din lume. Ea cuprinde 41 de membri naționali, 10 membri asociați și peste 30 de organizații sunt parte din comunitatea Jeunesses Musicales.

Misiunea organizației este de a le oferi ocazia tinerilor de pretutindeni să se dezvolte prin muzică. Jeunesses Musicales nu reprezintă un scop în sine, ci un mijloc de a îmbunătăți viețile oamenilor.

Rețeaua organizează anual peste 36 000 de evenimente muzicale de toate stilurile, în peste 2000 de orașe și pentru mai mult de 4,7 milioane de tineri.

Aceste oportunități muzicale diverse se împart în patru categorii: Public tânăr, Muzicieni tineri, Orchestre tinere și Ansambluri și tineri pentru muzică. Jumătate dintre activitățile J.M. sunt evenimente muzicale clasice, dar rețeaua este deschisă tuturor stilurilor, organizând inclusiv spectacole de muzică tradițională, jazz, pop, rock, hip-hop și muzică contemporană.

În plus, Jeunesses Musicales promovează diversitatea culturală și încurajează pacea și înțelegerea reciprocă.

Concluzii:

Studiile de caz prezintă câteva elemente comune, esențiale pentru buna funcționare a unui organism care funcționează prin alăturarea mai multor instituții similare. Astfel, toate rețelele își propun un concept / misiune / obiective / strategii precum și un sistem organizațional care stabilește modul de funcționare și statutul membrilor. Trebuie stabilite metodele de colaborare și modul de finanțare și autofinanțare. Beneficiile și riscurile acestui tip specific de instituție trebuie identificate și analizate pentru a ajunge la stabilirea mecanismelor de dezvoltare și, eventual, cele de descentralizare.

Majoritatea rețelilor prezentate implementează următoarele categorii de activități:

1. platforme de informare
2. gestionarea conținutului tematic
3. cadrul conceptual
4. documentarea
5. contactul cu autoritățile
6. lobby / campanii / advocacy
7. formare și promovare
8. acordarea de premii, medalii
9. mobilitate / rezidență

Stabilirea și respectarea tuturor acestor aspecte contribuie la funcționarea eficientă a unui tip de parteneriat participativ între membrii rețelei și, în final, la impunerea acestora pe piața europeană a culturii.

INIȚIATIVA DE DEZVOLTARE A PARTENERIATELOR ÎN CULTURĂ

Moderator: dl Alexandru Oprea (director adjunct Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene)

Raportor: dl Pirvu Ionica

Prezentări:

În cadrul acestui modul au fost puse în discuții următoarele subiecte:

1. Parteneriat si cultura – interventie realizata de dl Pîrvu Ionică (Centrul de Formare, Educație Permanentă și Management în Domeniul Culturii)
2. STRATCULT – modelul de strategie comuna prezentat ca mecanism de parteneriat la nivelul european este pus in discutie de dl Alexandru Oprea (Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene)
3. The cultural industries. Why and towards what? The Bulgarian situation – interventie realizata de dna Iveta Dimova (Ministerul Culturii, Bulgaria)
4. Dezvoltarea parteneriatului – Cazul Banffy este pus in discutie de dna Csilla Hegedus (Fundația Transylvania Trust)

Se vorbește în societatea românească, în general, și în viața culturală a țării, în special, de o lipsă de cooperare între instituțiile care au interese comune, o lipsă de coordonare a forțelor și o lipsă de strategie la nivel regional, simptomatice. În vederea accesării Fondurilor structurale, odată cu intrarea în Uniunea Europeană, România va trebui să acționeze la nivel regional de o manieră eficientă și concertată.

Crearea Agențiilor de Dezvoltare Regională și a Consiliilor de Dezvoltare Regională reprezintă un prim pas în implicarea partenerilor locali în procesul de creare a politicilor de dezvoltare la nivel regional. Un avantaj esențial al României este faptul că șase din cele opt Regiuni de Dezvoltare au județe de-a lungul granițelor și pot dezvolta acțiuni de cooperare transfrontalieră.

În vederea coagulării forțelor din domeniul cultural și a impunerii culturii ca factor activ economic și social, Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene (CCPCE) a propus la Forumul „Rețele Culturale Tematice” care s-a desfășurat în perioada 21-22 octombrie 2005 la București, crearea *Inițiativei de dezvoltare a parteneriatelor în cultură*.

Această inițiativă propune dezvoltarea parteneriatelor culturale la nivel regional, inter-regional și trans-național, de o manieră organizată și instituționalizată, dar descentralizată și deschisă către nevoile regiunilor. O primă etapă ar fi identificarea actorilor culturali activi în regiuni, stabilirea strategiilor culturale regionale și introducerea culturii ca factor economic și social important în cadrul strategiilor regionale. Identificarea unor nevoi

esențiale și stabilirea unor idei de proiecte prioritare pentru fiecare regiune de dezvoltare ar putea constitui urmările firești ale primei etape. Maturitatea *Inițiativei* va fi demonstrată odată cu aplicarea, câștigarea și implementarea cu succes a unor proiecte regionale importante pentru zonele de desfășurare.

Concret, *Inițiativa* va funcționa sub forma unei rețele, prin stabilirea unor parteneriate inter-instituționale între organizațiile pregătite din punct de vedere managerial să susțină o cooperare de lungă durată. Structura de rețea va beneficia de toate avantajele și beneficiile pe care le are orice structură de acest tip:

- Eficientizare
- Transfer de know-how
- Credibilitate
- Sustenabilitate prin fidelizarea partenerilor

În ceea ce privește abordarea strategică a domeniului cultural, se impune utilizarea modelelor strategice deja stabilite până în momentul de față, un astfel de punct de plecare constituindu-l *STRATCULT*, exemplul de strategie comună prezentat ca mecanism de parteneriat la nivelul european.

ÎNFIINȚAREA PACT – OBSERVATORUL REGIONAL AL REȚELELOR CULTURALE

Premise:

OBSERVATORUL REGIONAL „P A C T“ este un forum dedicat colectării și prezentării proiectelor culturale realizate în parteneriat regional, inter-regional și trans-național în sud-estul Europei.

P A C T: Prezintă – Analizează – Compară – Transmite

Un posibil model pentru **PACT** îl constituie Observatorul din Budapesta pe care îl prezentăm ca studiu de caz. **PACT** își propune să fie un mecanism de monitorizare și, totodată, un laborator de cooperare culturală regională. **PACT** se va lansa oficial în aprilie 2006.

Secțiunea referitoare la România este reprezentată numai de date și analize referitoare la participarea organizațiilor românești la programul de finanțare „Cultura 2000”, lipsa de informații din alte surse fiind evidentă.

În Europa există mai multe instituții de tipul *Observatorului din Budapesta* care acționează la diferite niveluri:

- Observatorul cultural din Piemonte (gestionat de Fundația Fitzcarraldo, Torino)
- Observatorul cultural din Lombardia
- Observatorul cultural din Lisabona
- Observatorul de politici culturale din Grenoble
- Interarts

Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene (CCPCE) a propus în cadrul forumului din data de 21-22 octombrie candidatura sa ca administrator al unui astfel de observator regional prin proiectul **PACT**.

Concluzii:

Participanții la Forum au subliniat, prin intervențiile lor, că este necesară lansarea, la nivelul Europei de Sud Est, a unui astfel de Observator al Rețelelor Tematice.

Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene (CCPCE), prin directorul său, dl. Vladimir Simon, propune candidatura sa ca administrator al unui astfel de observator regional prin proiectul **PACT**.

PACT urmează să asigure o structură de sinteză și comunicare la nivelul Europei de Sud Est în cadrul parteneriatelor tematice ce se vor realiza la nivel regional, inter-egional și trans-național.

PACT va analiza pachete de proiecte și inițiative de parteneriate regionale, și va prezenta (atât în mediu virtual, cât și prin întâlniri tematice) exemple de bune practici și programe de succes.

Concluziile finale

Raportorul general, doamna Mioara Lujanski, a prezentat o sinteză a discuțiilor.

În încheierea Forumului, a luat cuvântul domnul Theodossios Mastrominas, responsabil financiar în cadrul Direcției pentru Educație și Cultură a Comisiei Europene. Domnul Mastrominas a subliniat necesitatea unei astfel de inițiative de tip **PACT**, atât pentru continuarea programului comunitar pentru cultură (2007-2013), cât și pentru dezvoltarea capacității de absorbție a fondurilor structurale în domeniul cooperării culturale transfrontiere.

SELECȚIE A PREZENTĂRILOR SUSȚINUTE LA FORUMUL „REȚELE TEMATICE EUROPEN”

INDUSTRIILE CULTURALE ÎNCOTRO?¹ SITUAȚIA DIN BULGARIA

Cultura este asociată în mod frecvent cu elementele de patrimoniu, creativitatea, inovația și, mai nou, cu diversitatea culturală și identitatea. Valoarea socială și economică a culturii devine însă în ultimul timp din ce în ce mai evidentă, soluțiile proiectelor culturale de anvergură a rezolvat în ultimele decenii o importantă problemă socială sau a propus un produs cultural viabil din punct de vedere economic.

Locul comun dintre cultură și economie este ocupat, prin excelență, de industriile culturale (creative). Acestea reprezintă a patra mare industrie în lume și devine din ce în ce mai importantă, odată cu dezvoltarea noilor tehnologii. În strategia Ministerului Culturii și Cultelor din România, promovarea industriilor creative constituie unul dintre obiectivele strategice pe termen mediu, constituind, în același timp, un element esențial în dezvoltarea durabilă a țării.

În ciuda unor obstacole precum asigurarea accesului public la bunurile și serviciile culturale sau protecția dreptului de autor, industriile culturale, și în special cele referitoare la sectorul audiovizual și IT, se dezvoltă continuu, iar cererea e în continuă creștere. Structurile interesate sunt în general antreprizele mici și mijlocii care trebuie să fie sprijinite pentru a face față provocărilor competiției și globalizării. Aceste unități creează noi locuri de muncă și ajută orașul sau comunitatea să se dezvolte. Unele țări care au înțeles importanța industriilor culturale au inițiat mecanisme de sprijin financiar pentru acest tip de acțiune culturală. Următoarele informații referitoare la exemplul bulgar ne-au fost pus la dispoziție prin bunăvoința dnei Iveta Dimova, Expert șef, Direcția de Integrare Europeană și Cooperare Internațională din cadrul Ministerului Culturii al Republicii Bulgaria.

Bulgaria, în calitate de țară candidată, încearcă să participe activ în programele europene existente și să se pregătească pentru inițiativele

---

¹ Prezentare de dna Iveta Dimova, Ministerul Culturii, Punctul de Contact Cultural al Bulgariei

viitoare. Dezvoltarea industriilor culturale este considerată din ce în ce mai mult ca unul dintre cele mai importante obiective și priorități în contextul aspectului multi-cultural și multi-lingvistic al Uniunii Europene. Avantajul este, pe de o parte, de natură intelectuală și spirituală și, pe de altă parte, ilustrează capitalul social al țării sau al comunității.

La nivel național există câteva instituții bulgare care se implică în stimularea acestui domeniu: Ministerul Culturii, Ministerul Economiei, Ministerul Dezvoltării Regionale și al Lucrărilor Publice, Ministerul Muncii și Politicii Sociale, Agenția Executivă pentru Sprijinul I.M.M.-urilor, Agenția Regională de Dezvoltare, Incubatoarele de Afaceri, organizațiile non-guvernamentale, uniunile de asociații, municipalitățile etc.

Și în domeniul legislativ s-au făcut multe eforturi pentru a crea contextul propice dezvoltării industriilor culturale, dintre care le amintim cele mai importante:

- Legea protejării și dezvoltării culturii din 1999 (art 2: „Principiul fundamental al politicii naționale culturale va fi: (...) (7) încurajarea industriilor culturale...”);
- Legea Dreptului de autor și a drepturilor conexe din 1994;
- Legea Industriei Filmului din 2003.

Partea bulgară dă o importanță deosebită definiției „industriei culturale” stabilită de către Grupul operațional al industriilor culturale din Departamentul pentru Cultură, Media și Sport din Marea Britanie conform căreia acestea reprezintă „acele industrii care își au originea în creativitatea individuală, în abilitățile și talentul creatorului și care reprezintă un potențial pentru economie și pentru crearea de noi locuri de muncă prin generarea și folosirea proprietății intelectuale”.

Noua convenție internațională asupra protecției și diversității bunurilor culturale și a expresiilor artistice, recent adoptată de UNESCO, precizează în capitolul de definiții importanța industriilor culturale: „termenul se referă la industriile producătoare și distribuitoare de bunuri culturale și servicii, după cum a fost definit mai sus (art. 4)”.

În 2001 a fost lansat un proiect pilot al Consiliului Europei intitulat „Diversitatea culturală și antreprenoriatul cultural”. Primele două faze ale proiectului au constat în câteva vizite ale experților, cercetări locale,

seminarii de formare, consiliere și o conferință finală. Scopul a fost să se identifice și să se analizeze situația, nevoile și potențialul sectorului cultural, cu accent pe aspectul antreprenorial al culturii în vederea îmbunătățirii performanței industriilor culturale bazate pe principiile de piață și în acord cu potențialul regiunilor din Bulgaria, dar, de asemenea, și cu deschidere către cooperarea trans-frontalieră și a schimburilor internaționale. A treia etapă a proiectului a constat într-un studiu de fezabilitate al Băncii Mondiale și al Consiliului Europei, iar scopul a fost acela de a propune modele concrete de intervenții în viitor.

Domeniile acoperite de către proiect au fost: publicitatea, arhitectura, piața de artă și antichități, meșteșugurile, designul, designul vestimentar, filmul și video, software interactiv pentru petrecerea timpului liber, muzica, artele spectacolului, tipăriturile, serviciile de computer și software, televiziunea și radioul. Au fost, de asemenea, evidențiate relațiile economice cu alte sectoare (turism, muzee și galerii, patrimoniu, sport). Promovarea noilor locuri de muncă, a coeziunii sociale și a diversității culturale prin crearea unei rețele sustenabile pentru acces la informații, programe și parteneri a constituit de asemenea o parte importantă a proiectului.

Aproape în paralel, în perioada 2001-2002, s-a desfășurat un alt proiect „Dezvoltarea antreprenoriatului creativ“ implementat de Centrul cultural euro-bulgar împreună cu Institutul pentru o Societate Deschisă din Budapesta. Scopul a fost acela de a analiza două cazuri concrete în regiunea Vidin și Smolian și de a identifica posibilități pentru susținerea industriilor culturale.

Bulgaria se străduiește, de asemenea, să se alătore eforturilor unor diferite programe multilaterale, pentru a spijini diversitatea din regiuni prin aplicarea unei abordări interdisciplinare și antreprenoriale. În această perspectivă bulgarii au folosit rezultatele și experiențele câștigate prin alte programe precum:

- Programul de Dezvoltare a Natiunilor Unite „Dezvoltarea Comunitară și participarea prin rețeaua Chitalishte” (2001-2004) care vizează dezvoltarea instituțională în sectorul cultural la nivel local (aceste structuri încearcă să fie deschise unor noi activități, incluzând noile tehnologii);

- Proiectul PHARE de turism cultural care țintește spre dezvoltarea produsului cultural și în special a elementelor culturale ale acestuia;
- Proiectul sub egida UNESCO „Living Human Treasure” prin care a fost creată o bază de date pentru patrimoniul imaterial;
- De asemenea, a fost aplicat un important proiect PHARE despre industriile culturale, care însă nu a fost finanțat, partea bulgară intenționând să aplice proiectul la viitoarele Fonduri Structurale.

În prezent se derulează un nou proiect, o inițiativă a orașului Plovdiv pentru anul 2005 și 2006. Proiectul este o componentă a Forumului European al Industriilor Creative din sud-estul Europei, inițiat de Marea Britanie. Scopul este acela de a schița o analiză cantitativă și calitativă asupra industriilor culturale din Plovdiv și de a propune o metodologie de înființare și funcționare a unei agenții (incubator de afaceri). Echipa dispune de o bună rețea regională și este deschisă parteneriatelor.

Concluziile asupra situației industriilor culturale din Bulgaria evidențiază faptul că există o serie de avantaje concretizate prin baze de date și analize asupra acestui domeniu precum și, punctual, pe anumite orașe, de existența unor metodologii de lucru. În ciuda acestor avantaje, se evidențiază faptul că lipsesc o serie de informații, este necesară formarea resurselor umane implicate în industriile culturale și este nevoie de o rețea mai eficientă. Nevoia de parteneriat sustenabil precum și lipsa mecanismelor adecvate de finanțare reprezintă alte probleme semnificative ale industriilor culturale din Bulgaria.

Reprezentanta Ministerului Culturii din Bulgaria consideră faptul că instituția sa, împreună cu Centrul Național pentru Arte, Centrul Cultural Euro-Bulgar, Fondul Cultural Național și comunitatea partenerilor la nivel local, regional, național și internațional trebuie să-și continue eforturile de consolidare a cooperării. Principala miză devine evidențierea importanței culturii pentru dezvoltarea economică și socială a regiunilor și stabilirea unei strategii coerente. Câțiva pași în atingerea acestui obiectiv constau în organizarea de noi programe de formare și transfer de *know-how*, consultanță de afaceri în domeniul industriilor culturale, programe de formare a incubatoarelor de afaceri, sprijin pentru inițiativele de management în domeniu cultural, precum și crearea de rețele eficiente și parteneriate moderne.

Dezvoltarea industriilor culturale nu este probabil singurul mijloc de a rezolva problemele regionale dar ar putea deschide noi perspective pentru proiectele din cadrul Fondurilor structurale ale Uniunii Europene.

Exemplul bulgar poate constitui pentru România un exemplu și, în același timp, ne poate ajuta în arderea unor etape în dezvoltarea industriilor culturale. Identificarea potențialului acestui domeniu, stabilirea priorităților pe regiuni, precum și formularea unor proiecte pentru Fondurile Structurale reprezintă etape în prioritizarea unui domeniu esențial care devine argument forte în evidențierea aspectului economic al culturii.

OBSERVATORUL DIN BUDAPESTA²

Observator regional de finanțare a culturii în estul și centrul Europei

Observatorul din Budapesta – Observator regional de finanțare a culturii în estul și centrul Europei a fost înființat în anul 1999 și funcționează sub umbrela Fundației Observatorului cultural al estului și centrului Europei.

Misiunea *Observatorului* este să fie de folos aceluia care vor să știe mai mult despre condițiile financiare, legislative, de guvernare și politicile culturale (activități culturale, produse și organizații) în țările din estul și centrul Europei (cuprinzând 18 țări care au fost sub regimul comunist și sunt situate între Marea Baltică și Marea Adriatică).

Observatorul nu caută o identitate comună est și central-europeană, ci identifică experiențe și interese comune. Fundația vrea să faciliteze cercetarea, colectează și diseminează informația, stabilește contacte în ceea ce privește finanțarea culturii, politica culturală, legislația și statisticile referitoare la acest domeniu.

Observatorul realizează mai multe tipuri de activități:

- Cercetări
- Consultanță
- Organizare de evenimente
- Conferințe și seminarii
- Lobby la nivel european (instituții europene)
- Lobby la nivel global (UNESCO)
- Oferă informații prin revista lunară electronică (EU Cultural Observer - Memo)

UNESCO a finanțat crearea *Observatorului*, precum și funcționarea instituției în primele luni, în următorii ani finanțarea realizându-se prin proiecte și, punctual, cu sprijin din partea Ministerului ungar al Culturii.

Printre cele mai apreciate activități pe care le desfășoară *Observatorul*, se înscrie și realizarea studiilor care sunt publicate pe site-ul propriu (**www.budobs.org**):

---

² Prezentare de dna Raluca Neamu, Muzeul Național de Artă, expert al Punctului de Contact Cultural al României

- Angajări în domeniul cultural, în Europa
- „Cultura 2000“ prin ochii esticului
- Cultura în Constituția Uniunii Europe
- Cultura și piața internă a Uniunii Europene
- Capitalele culturale ale Europei
- Prezentare generală a programelor Uniunii Europene referitoare la domeniul cultural
- Necesitatea unei noi doctrine a relațiilor culturale externe ale Uniunii Europene
- Televiziunea fără frontiere: convenție și directive
- Surse financiare pentru turismul cultural regional
- „Cultura 2000“ în 2002, prin ochii esticului
- TVA-ul pe training în Uniunea Europeană.

JEUNESSES MUSICALES ROMANIA³

Jeunesses Musicales Romania (JMR) este organizație non-guvernamentală, fondată în 1990, care își desfășoară activitatea în domeniul culturii și tineretului.

Misiunea JMR

Formarea și promovarea tinerilor muzicieni români, atât în țară, cât și în străinătate. JMR constituie reprezentantul celor mai valoroși tineri muzicieni din România, fiind acreditat în țara noastră de Ministerul Educației și de Ministerul Culturii. Promovarea muzicii românești de toate genurile pe tot cuprinsul globului este de asemenea unul dintre obiectivele organizației

În 1995 JMR devine membru al celei mai mari rețele de muzică și tineret, Jeunesses Musicales International, iar în 1996 membru al European Union of Music Competition for Youth (EMCY).

Jeunesses Musicales International, organizație fondată la Bruxelles în 1945, este cea mai mare rețea de muzică și tineret la nivel mondial, cu:

- mai mult de 4.000.000 muzicieni
- 60,000 evenimente muzicale derulate anual, prin secțiunile naționale din 41 țări, acoperind toate stilurile muzicale
- audiență de 6 milioane de persoane.

Obiectivul JMI:

Sprijinirea dezvoltării tinerilor prin muzică dincolo de orice graniță. JMI crede cu țărnie că muzica poate schimba lumea.

Principalele arii de activitate ale JMI:

- orchestrele de tineret
- promovarea tinerelor talente
- tânăra audiență
- derularea de proiecte cu impact social

---

³ Prezentare de dl Luigi Gageos, președinte al Jeunesses Musicales Romania

Obiectivul JMI poate fi atins doar prin derularea proiectelor secțiunilor naționale independente. Unul dintre aceste proiecte este **EUROPAfest**, organizat de Jeunesses Musicales Romania.

Aflat sub o nouă identitate, EUROPAfest continuă tradiția celor 12 ediții ale Festivalului Internațional Jeunesses Musicales. Astfel, se realizează un eveniment reprezentativ pentru viața culturală bucureșteană, cu un nou concept, noi programe și noi dimensiuni, în acord cu cerințele și așteptările culturale ale secolului al XXI-lea, scopul său fiind, facilitarea accesului publicului larg și sensibilizarea lui la valorile muzicale într-o manieră atractivă, accesibilă și neconvențională.

Originalitatea festivalului este dată de prezentarea în cadrul aceluiași eveniment a patru genuri muzicale diferite - blues, jazz, pop și muzică clasică, într-o agendă diversificată, oferind publicului larg 7 zile de muzică live într-o atmosferă unică. Bucureștiul devine capitala internațională a muzicii, reunind peste 300 muzicieni din 50 țări.

Cu aceeași ocazie are loc sărbătorirea Zilei Europei, prin ample manifestări culturale menite să prezinte și să faciliteze apropierea între culturile diferitelor țări.

Prin gama largă de programe oferite, EUROPAfest reușește să răspundă cu succes unor preferințe dintre cele mai diversificate. Evenimentul este deschis publicului larg, se adresează tinerilor și vârstnicilor deopotrivă. Beneficiind de o promoție susținută la nivel local și național, numărul beneficiarilor poate fi estimat la aproximativ 300.000 – 500.000 persoane.

Printre partenerii tradiționali ai evenimentului se numără: Unicef, Delegația Comisiei Europene la București, Arcub / Primăria Municipiului București, Ministerul Educației și Cercetării, Muzeul Național de Artă al României, ambasade și centre culturale. De asemenea, ediția 2005 s-a desfășurat sub Înaltul Patronaj al Altețelor Lor Principesa Margareta și Principele Radu. În fiecare an festivalul a alăturat personalități ale vieții diplomatice, politice, economice și culturale.

Cu o experiență de 12 ani de organizare, cu o agendă diversificată, cuprinzând mai multe genuri muzicale, cu un număr record de muzicieni și

țări participante între evenimentele similare din domeniu desfășurate în SE Europei, cu numeroase contacte și parteneriate la nivel național și internațional, cu o campanie de promovare puternică, **EUROPAfest** are asigurate toate premisele pentru a-și consolida poziția de lider pe piața muzicală națională, fiind un punct de referință pentru actorii domeniului cultural din întreaga lume.

Evenimente

Concursul de muzică clasică

Concursul Internațional de Muzică Jeunesses Musicales este un eveniment de prestigiu în viața muzicală internațională, desfășurat anual încă din 1993, care reunește în București reprezentanții de marcă ai școlii de muzică naționale și internaționale. Succesul de care s-a bucurat această manifestare culturală, încă de la prima ediție este demonstrat de numărul în continuă creștere a muzicienilor și țărilor participante. Ediția 2005, desfășurată pentru **vioară, flaut și compoziție**, a reunit 210 muzicieni (**85 % din străinătate**) din 49 țări.

Competiția este acreditată în țara noastră de Ministerul Educației, iar internațional a devenit în 1996 primul concurs din România membru al **Uniunii Europene de Concursuri (EMCY)**. Evenimentul se desfășoară alternativ pentru diferite discipline: pian, clarinet, vioară, flaut și compoziție și include patru categorii de vârstă.

Ediția a XIII-a desfășurată pentru pian, clarinet și compoziție va avea loc în perioada **8-12 mai 2006**, pe 12 mai fiind **Finalele**. Concurenții își vor arăta cunoștințele, talentul și munca în fața unui juriu specializat ai cărui membri sunt personalități ale vieții muzicale internaționale.

Turneul Laureatilor

Rezultantă a Concursului Internațional de Muzică Jeunesses Musicales București, **Turneul Laureatilor** reprezintă un eveniment de promovare a tinerilor muzicieni laureați în cadrul ultimelor două ediții. Acest turneu constă în susținerea unei serii de concerte în București și în țară.

Concerte de muzică clasică

Două dintre serile festivalului vor aduce în fața publicului larg concerte extraordinare de muzică clasică, în interpretarea unor cunoscuți artiști din țară și străinătate.

Scena Tinerelor Talente

Eveniment nou în agenda EUROPAfest, „Scena Tinerelor Talente” este deschisă tuturor tinerilor români, cu vârsta cuprinsă între 14-28 ani, constând în oferirea posibilității de a evolua pe o scenă profesionistă și de a-i promova. Vor fi prezente diferite genuri muzicale: pop, blues, jazz, rock, folk, clasic, scopul său fiind de a încuraja exprimarea artistică a tinerilor și descoperirea de noi talente.

Publicul țintă

Prin programele sale variate EUROPAfest reușește să acopere cu succes gama largă a preferințelor, cerințelor și intereselor unui public heterogen.

- publicul bucureștean
- telespectatori și radioasculțatori
- elevi și studenți
- oameni de cultură , muzicieni profesioniști
- art manageri și specialiști din diferite instituții din țară și străinătate.

ARGUMENT PENTRU AFILIEREA REȚELEI LA NEMO⁴

Beneficii

- schimb de informații și expertize în interiorul rețelei și în colaborare cu alte rețele naționale și europene
- generare de idei și furnizarea de parteneri pentru proiecte în colaborare
- reflecție la nevoile și politicile culturale din sector
- angajare în dezvoltarea profesională
- dezvoltarea unor proiecte, strategii și programe comune prin rețea
- atragere de suport financiar
- dezvoltare de tehnologii moderne care să încurajeze noile forme de interacțiune între muzeu, grupuri și indivizi

Ce este NEMO ?

Networking of European Museum Organisations (NEMO) este o rețea independentă ce reprezintă comunitatea europeană a muzeelor.

Cine face parte din NEMO ?

Rețeaua este alcătuită din organizații naționale ale muzeelor din țările membre ale U.E. sau ale țărilor asociate organizației.

Ce face NEMO?

- Încurajează schimbul de informații și idei între muzee și organizații de muzee din Europa
- Furnizează informații către muzee în legătură cu inițiative și tematici ale U.E., politici legislative cheie și finanțări în sectorul patrimoniului cultural
- Promovează către factorii de decizie politici europeni rolul și importanța muzeelor pentru oamenii din Europa
- Asigură lobby pe lângă instituțiile europene, în mod particular pe lângă U.E., pe tematici relevante pentru muzee
- Răspunde de politicile culturale ce privesc muzeele
- Asigură legătura cu alte organizații și rețele cu interes similar în cultură

---

⁴ Prezentare de dl. Dragoș Neamu, Muzeul Național al Literaturii Române

CUM FUNCȚIONEAZĂ NEMO?

- NEMO dispune de o structură formală
- NEMO comunică prin intermediul :
  - unui buletin informativ *NEMOnews*,
  - a unui website **www.ne-mo.org**
  - printr-o întâlnire anuală cu reprezentanții din țările membre

ȚĂRI MEMBRE

Austria, Belgia, Bulgaria, Croația, Cipru, Cehia, Danemarca, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Malta, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Rusia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia și Ungaria

„NEMO dă o viziune excelentă asupra vieții muzeului european. Prin intermediul asociațiilor naționale ale muzeelor este diseminată cea mai actuală informație privind situația și nevoile muzeelor. NEMO comunică aceste teme factorilor de decizie ai U.E; schimbă experiențe și promovează cele mai bune practici între muzee.“

ANJA-TULIKKI HUOVINEN

Președintele NEMO

NEMO a primit o finanțare operațională pe 2005 din partea Uniunii Europene prin linia de buget „Sprijin pentru organizațiile care promovează cultura europeană“.

Lista invitațiilor la Forumul „Rețele Tematice Europene”

1. **Theodossios Mastrominas** European Commission
2. **Virgil Nițulescu**, Ministerul Culturii și Cultelor – Secretar de stat
3. **Giorgio Ficarelli**, Delegația Comisiei Europene la București – Coordonator PHARE
4. **Iulia Deutsch**, Delegația Comisiei Europene la București
5. **Ilinca Martorell**, Association des Centres Culturels de Rencontre
6. **Ioana Crugel**, Association des Centres Culturels de Rencontre
7. **Iveta Dimova**, Ministerul Culturii, CCP Bulgaria
8. **Anja Jelavic**, Ministerul Culturii, CCP Croația
9. **Csilla Hegedus**, Transylvania Trust
10. **Maria Berza**, Pro Patrimonio
11. **Raluca Neamu**, Muzeul Național de Artă al României
12. **Pîrvu Ionică**, Centrul de formare, educație permanentă și management în domeniul culturii
13. **Luigi Gageos**, Jeunneses Musicales Romania
14. **Bogdana Horațiu**, Jeunneses Musicales Romania
15. **Mirela Dăuceanu**, Universitatea de Arte București
16. **Constantin Chiriac**, Teatrul “Radu Stanca” Sibiu
17. **Irina Cios**, Centrul Internațional de Artă Contemporană
18. **Dragoș Neamu**, Muzeul Literaturii Române
19. **Vladimir Simon**, Centrul de Consultanță pt. Programe Culturale Europene
20. **Oana Băluțescu**, Centrul de Consultanță pt. Programe Culturale Europene
21. **Alexandru Oprea**, Centrul de Consultanță pt. Programe Culturale Europene
22. **Gabriela Nicolau**, Centrul de Consultanță pt. Programe Culturale Europene
23. **Smaranda Popa**, Centrul de Consultanță pt. Programe Culturale Europene
24. **Camelia Popescu**, Centrul de Consultanță pt. Programe Culturale Europene
25. **Mioara Lujanschi**, Pro Patrimonio

26. **Niculina Bercea**, Colegiul Național „I.L. Caragiale” Ploiești
27. **Ciufu Dana Sabina**, Asociația Montana Moților, Alba Iulia
28. **Aurel Cucu**, Teatrul de Păpuși Baia Mare
29. **Aurica Dvoracic**, Biblioteca jud. „Gheorghe Asachi” Iași ; Centrul de Informare Comunitară & Marketing (CIC & MIK)
30. **Veronica Gaspar**, Universitatea Națională de Muzică București
31. **Gheorghită Valentin**, Ateneul Popular „Mr. Gheorghe Pastia”, Focșani
32. **Carmen Mihaela Guef**, Muzeul de Istorie si Arheologie Prahova, Ploiești
33. **Mihaela Virginia Mănărăzan**, Muzeul Județean Maramureș, Baia Mare
34. **Lucia Ovezza**, Asociația Difuzorilor și Editorilor – Patronat al Cărților
35. **Elena Hareta Petrescu**, Radio România; Fundația Marconi pentru comunicare, relații publice și educație
36. **Gabriela Ticu**, Muzeul de Istorie si Arheologie Prahova, Ploiești
37. **Dorina Georgeta Trandafir**, Liceul de Artă „Sabin Drăgoi”, Arad
38. **Marinela Tudoran**, Liceul de Artă „Sabin Drăgoi”, Arad
39. **Sande Vârjoghe**, Muzeul Național al Literaturii Române
40. **Sergiu Lujanschi**, Institutul Cultural Român, București
41. **Adina Dragu**, Institutul Cultural Român, București